

Podpora varovného systému EU pro potraviny a krmiva (RASFF) ze SZÚ v roce 2014

Tak jako jiné země EU i ČR je zapojena do systému rychlého varování pro potraviny a krmiva známého pod zkratkou RASFF. Nedávno zveřejnila EK výroční zprávu za rok 2014. MZe ČR nyní zveřejnilo i zprávu specifickou pro ČR a rok 2014. Nedočtete se v ní ale o aktivitách SZÚ, potažmo OOVZ v rámci tohoto systému. Proto Vám nabízíme několik údajů z neveřejné zprávy Centra pro zdraví, výživu a potraviny SZÚ, které zajišťuje technickou podporu činnosti OOVZ v rámci systému RASFF a provádí ze zákona zhodnocení zdravotních rizik pro spotřebitele potravin v ČR (Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách..., ve znění zákona č. 139/2014 Sb.).

Systém RASFF v ČR - jak je upravena organizace

Úkoly členů sítě definuje NV ČR č. 98/2005 Sb. Detailněji jsou upraveny v dokumentu "Metodický postup přenosu informací v rámci systému RASFF v ČR", ve kterém jsou definovány vnitřní postupy jednotlivých ústředních institucí státní správy.

Členové systému RASFF v ČR - výkonné orgány kontroly

- Národní kontaktní místo (NKM) RASFF v ČR (Státní zemědělská a potravinářská inspekce)
- Ministerstvo zemědělství
- Ministerstvo zdravotnictví
- Ministerstvo spravedlnosti
- Státní úřad pro jadernou bezpečnost
- Státní zemědělská a potravinářská inspekce
- Státní veterinární správa ČR
- Orgány ochrany veřejného zdraví (OOVZ)_ (Ministerstvo zdravotnictví)
- Orgány ochrany veřejného zdraví (Ministerstvo vnitra)
- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- Celní orgány
- Orgány veterinárního dozoru (Ministerstvo obrany)
- Ústav zemědělské ekonomiky a informací

Co dělá SZÚ?

Jak vidíte, SZÚ na seznamu není, protože není organizací odpovědnou za management zdravotních rizik. V tomto případě jsou to OOVZ/MZ ČR, kdo za výkon činnosti odpovídá. SZÚ zabezpečuje technickou činnost podporující práci OOVZ (tzv. kontaktní místo, KM). To obnáší zpracování všech podnětů přicházejících směrem k OOVZ, jejich třídění, el. evidenci v databázi případů (týmový web), upozornění MZ ČR, tedy odborně-administrativní činnost.

Ale vedle toho také provádí ze zákona zhodnocení zdravotních rizik z potravin pro lidské zdraví, pokud je o to požádáno kontrolními organizacemi pro potraviny. Tuto činnost provádí nezávisle, plně v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002, tedy bez střetu zájmů.

Kolik případů se řešilo v roce 2014?

V roce 2014 bylo KM na CZVP SZÚ přijato celkem 253 upozornění (notifikací) na problémy s potravinami. Jejich struktura byla následující:

• Alert	71 případů
• Info	54 případů
• News	33 případů
• Návrhy CZ	81 případů (oznámení odeslaná systémem RASFF z ČR)
• Border rejection	3 případy
• Ostatní	11 případů (případy pro informaci, nebo v kompetenci OOVZ, ale ne v RASFF)

V kompetenci OOVZ z toho bylo 37 případů.

Hodnocení zdravotních rizik - zákonem vyhrazená činnost SZÚ

Jak již bylo zmíněno, CZVP SZÚ provádí také zhodnocení zdravotních rizik, většinou po přímém zadání případu z NKM nebo MZ ČR. V roce 2014 řešilo CZVP celkem 42 takových zadání. Většina z nich se týkala zjištění kombinovaného obsahu pesticidů v ovoci a zelenině na trhu v ČR. Počet případů z roku na rok kolísá. Např. v době "metanolové aféry" řešil SZÚ i několik set případů zadání za rok.

Cílem zhodnocení zdravotního rizika není srovnání s hygienickým limitem (zadání se ostatně provádí až po jeho překročení), ale z důvodů odhadu, do jaké míry může dojít ke skutečnému poškození zdraví spotřebitelů. Pokud jsou překročeny hodnoty standardů stanovené pro ohrožení zdraví (HBGV), ČR oznamuje NKM při SZPI tato zjištění do EU sítě RASFF.

Někdy jde o případy jednoduché, rychle řešitelné (jednotlivá rezidua běžných pesticidů v zelenině nebo ovoci), jindy jde o složité případy, kdy si řešení žádá i řadu dnů nebo i týdnů či dokonce měsíců (kombinace různých látek, nepříliš obvyklé kombinace škodliviny a potraviny bez dostatku vědeckých podkladů a praktických dat). SZÚ také exkluzivně řeší kauzy týkající se PBÚ - předmětů běžného užívání - materiálů přicházejících do styku s potravinami pro OOVZ. Netřeba dodávat, že jde o činnost ekonomicky velmi náročnou, protože je potřeba brát v úvahu i specifické epidemiologické údaje o chování naší populace (a ty si SZÚ musí získávat v nezávislých národních či dílčích studiích).

Nikoli levné, ale zásadní a málo známé

O této složité a nákladné práci se veřejnost vlastně skoro nikdy nedozví, protože se medializují jen kauzy záchytu jiných než bezpečných potravin kontrolními organizacemi. Bez této vrcholové odborné činnosti, opírající se o síť mezinárodní spolupráce obdobných pracovišť v zemích EU, by kontrola potravin nemohla fungovat racionálně. Hodnocení zdravotních rizik je totiž základem pro stanovení standardů, podle kterých kontrola nakonec vykonává svoji činnost.

S nadsázkou by bylo možné říci, že jde o rozdíl jako mezi "policíí a soudem", pokud jde o odhad vlivu na zdraví spotřebitele a také tak trochu o "práci hasičskou", kteří musí čekat a vyrazit na zavolání "v případě požáru". Pracovníci SZÚ samozřejmě "nečekají na požár", ale čas využívají pro systematický sběr dat pro

hodnocení zdravotních rizik. Příkladem může být [pravidelné hodnocení rizik dietární expozice člověka v ČR](#) (např. v roce 2014 věnovaná mimo jiné i mikronutrientům).

Kontrola potravin v ČR, ochrana a podpora veřejného zdraví, musí ve svých nákladech kalkulovat i s touto často "neviditelnou", ale zásadní odbornou činností.

Související informace

Chcete se dozvědět více o EU systému [RASFF](#)?

Nedávno zveřejnila EK [výroční zprávu RASFF za rok 2014](#).

MZe ČR nyní zveřejnilo i zprávu specifickou pro ČR a rok 2014 ([Zpráva MZe ČR.pdf](#)).

J.Ruprich

CZVP SZÚ